

Đánh đồn Thạch Xá Thượng

TRẦN SỰ kể
PHAN VIẾT DŨNG ghi

(VHQB): Ông Trần Sự nguyên là Tỉnh đội phó, trưởng đoàn tiếp quản chi khu quân sự của quân Pháp ở phía nam Quảng Bình tháng 8/1954 và là Chỉ huy trưởng Bộ Chỉ huy quân sự tỉnh Quảng Bình trong kháng chiến chống Mỹ. Từ đầu năm 1951 đến cuối năm 1953, ông là Huyện đội trưởng Huyện đội Lệ Thủy. Sau trận chống càn Xuân Lai - Mỹ Lộc cuối năm 1953, ông nhận trách nhiệm vừa là Huyện đội trưởng vừa kiêm Đại đội trưởng Đại đội 361 của huyện Lệ Thủy. Cùng với anh em đồng chí, đồng đội, ông đã bám sát địa bàn địch hậu, làm nên những chiến công “nở hoa trong lòng địch”, như trận diệt đồn Bến Mốc (xã Sào Nam), trận diệt đồn Thượng Phong trên ngã ba sông Kiến Giang, trận diệt đồn An Lạc phía hữu ngạn sông Kiến Giang... góp phần buộc địch phải phân tán lực lượng đối phó tại chỗ. Tạp chí Văn hóa Quảng Bình xin trân trọng giới thiệu một đoạn hồi ký của ông về một trong những trận đánh cuối cùng của cuộc kháng chiến chống Pháp trên đất Quảng Bình - trận đánh đồn Thạch Xá Thượng.

Sau khi đồn Thượng Phong, An Lạc bị đánh, hệ thống đồn bốt của địch ở hữu ngạn sông Kiến Giang chỉ còn đồn Tuy Lộc và chúng đem quân đóng lại đồn Thượng Phong. Trên đường quốc lộ 1A, chúng đặt chi khu quân sự nam Quảng Bình tại thôn Hòa Luật Nam, lực lượng có hai đại đội chốt giữ, một tiểu đoàn cơ động, một trận địa pháo binh 105ly, lực lượng trinh sát, thông tin, hậu cần khá đông chiếm trên một diện tích rộng. Lúc này, ở phía nam chi khu quân sự, du kích xã Hưng Đạo đã phục kích đánh sập xe tăng địch ở Cầu Ông Bạc, phối hợp với Đại đội 361 đánh tan cụm lô cốt ở thôn Sen Nam và cùng với dân quân các xã Tân - Dương - Thái - Mỹ Thủy phá hoại trên đoạn đường quốc lộ thuộc xã Hưng Đạo, ngăn cản địch vượt qua đoạn đường này bằng phương tiện cơ giới. Phía bắc chi khu quân sự Hòa Luật Nam có đồn An Định, Mỹ Duyệt, lô cốt Ba Ngọt với lực lượng địch trên dưới 1 trung đội. Đồn Thạch Xá Thượng cách chi khu quân sự 10km, có vị trí rất quan trọng, chốt giữ cung đường giữa căn cứ Hòa Luật Nam và Đồng Hới. Đánh được vị trí này vừa tiêu diệt được nhiều sinh lực địch, vừa ngăn cản, phong tỏa một quãng đường dài trên 30km giữa chỉ huy sở và lực lượng cơ động của Pháp ở Đồng Hới với chi khu quân sự ở Hòa Luật Nam, đồng thời có thể góp phần ngăn chặn được lực lượng của Pháp ở Quảng Bình tăng viện ra chiến trường chính.

Đồn Thạch Xá Thượng đóng trên diện tích không lớn, phía tây đường quốc lộ là đồng trũng và phá Hạc Hải, phía đông là dãy đồi

cát chạy dài ra biển, phía bắc, phía nam là đồng ruộng, thưa thớt có nhà dân. Trong đồn luôn có hai đại đội tăng cường 180 tên địch, trang bị hiện đại, tổ chức hệ thống phòng thủ, lô cốt, hàng rào dây thép gai, canh gác rất nghiêm ngặt. Đánh Thạch Xá Thượng sẽ làm cho địch khiếp sợ, vô hiệu hóa hệ thống phòng thủ của chúng ở quốc lộ 1. Các yếu tố cần thiết để tổ chức trận đánh đã nắm chắc. Kế hoạch của ta là dùng lực lượng nhỏ, tinh, với các chiến sĩ gan dạ, dũng cảm mưu trí, dùng hỏa lực mạnh đánh nhanh, diệt gọn. Lực lượng chiến đấu có hai bộ phận: mũi chủ công và lực lượng trợ chiến. Mũi chủ công có 9 đồng chí, vẫn những đồng chí đã từng đánh Bến Mốc, Thượng Phong gồm có tôi, Phin, Sô, Hàng, Minh, Hát, Liêu, Sưởng và một đồng chí trinh sát. Tôi phân công 3 đồng chí tấn công các lô cốt xung quanh; còn lại tôi và các chiến sĩ Hàng, Minh, Sô, Phin, Hát tấn công vào khu trung tâm. Bộ phận thứ hai có nhiệm vụ trợ chiến do đồng chí Bằng, đại đội phó chỉ huy có đồng chí Tăng, tham mưu phó Tỉnh đội về công tác Lệ Thủy đi cùng, tập kết phía nam đồn, cách quốc lộ 300 mét.

Trước khi đánh đồn, đêm trước đó tôi và Sô - chiến sĩ trinh sát của đơn vị đã về trinh sát cụ thể, luôn qua hai hàng rào, vào tận vòng hàng rào trong cùng của đồn địch để quan sát. Đêm hôm sau là ngày 10/4/1954, không trăng nhưng trời đầy sao, rất sáng. Được nhân dân giúp đỡ, dân quân phối hợp, từ thôn Xuân Hòa đối diện với đồn Thạch Xá Thượng khoảng 8 km chúng tôi hành

quân bằng thuyền qua một cánh đồng và phá Hạc Hải, tập kết đúng giờ quy định. Sau khi kiểm tra vũ khí trang bị chu đáo, 9 anh em chúng tôi theo thứ tự đội hình một hàng dọc bí mật tiếp cận đồn địch. Vừa vào đến hàng rào phía ngoài, địch ở lô cốt đối diện phía tây - nam bắn hai loạt tiểu liên lướt qua trên đội hình. Bình tĩnh quan sát, chờ đợi, chúng tôi thấy lính trong đồn không có phản ứng gì, hai tên vừa bắn xong ngồi hút thuốc trên lô cốt, cười nói bình thường. Biết chưa bị lộ, loạt đạn vừa rồi chỉ bắn vu vơ, chúng tôi quyết định tiến vào. Hết hàng rào thứ nhất, đến hàng rào thứ hai thì thấy bọn tuần tiểu sắp đi tới. Đợi chúng qua khỏi, chúng tôi tiến vào, vượt qua hàng rào trong cùng. Lập tức toàn đội nhanh chóng bật dậy, với tốc độ nhanh nhất, mãnh liệt nhất tấn công vào các vị trí đã phân công định sẵn. Lửa thủ pháo dồn dập nổ vào khu trung tâm và các lô cốt. Chưa đầy 10 phút sau khi tiếng nổ thủ pháo vừa dứt lực lượng phía sau đã kịp tiến vào bắt tù binh, thu chiến lợi phẩm. Bị đánh bất ngờ, gần hai đại đội địch hầu hết bị tiêu diệt, bị thương, đầu hàng. Số lính đầu hàng sau khi giải thích được thả tại chỗ. Toàn bộ vũ khí, quân trang, quân dụng thu được chở đầy 20 đò. Chúng tôi về đến nơi xuất phát lúc 3 giờ 30 phút sáng. Đò của đội chúng tôi về trước, vừa đến bến đò thôn Xuân Hòa (Hoa Thủy), đã thấy mẹ Giáo, mẹ Xuân đứng đợi ở bến. Hai mẹ là mẹ chiến sĩ ở Xuân Hòa và cũng như nhiều mẹ chiến sĩ khác ở Lệ Thủy luôn thương yêu, theo sát giúp đỡ đơn vị 361. Thấy đò cập bến, mẹ Giáo hỏi ngay:

- Có đứa mô bị chi không?
- Không ai bị chi cả - Anh em trả lời.
- Đùng giấu mẹ nghe. Rứa anh Hòa có mô? - Mẹ hỏi tiếp (Hòa là bí danh của tôi khi hoạt động ở vùng địch hậu).

Từ phía sau lái tôi trả lời ngay:
- Hòa có đây. Các mẹ mần chi mà dậy sớm rứa? - Tôi hỏi.
- Có ngủ mô mà dậy. Các anh tưởng giấu được các mẹ, đánh địch mà chủ quan rứa là không được mô.

Chúng tôi cùng cười. Hai mẹ giục chúng tôi nhanh vào ăn cháo mà nghỉ.

Để lại một số anh em lo giải quyết một số công việc cần thiết, đơn vị tranh thủ hành quân về vị trí theo kế hoạch trước lúc trời sáng.

Dự kiến tiếp theo, chúng tôi sẽ tập kích đồn Thượng Phong lần thứ hai. Mọi công tác trinh sát, chuẩn bị cho trận đánh đã sẵn sàng. Đến ngày 7 tháng 5 năm 1954, chiến dịch Điện Biên Phủ thắng lợi hoàn toàn, tin vui được truyền nhanh thôn xóm làm nức lòng bộ đội, nhân dân trong huyện. Ngày 20 tháng 7 năm 1954, Hiệp định Giơnevơ về chấm dứt chiến tranh lập lại hòa bình ba nước Đông Dương được ký kết. Chúng tôi được lệnh không đánh đồn, chỉ đánh lực lượng địch đi càn quét, bắn giết nhân dân. Tuy nhiên, trên địa bàn Lệ Thủy vẫn chưa im tiếng súng. Giặc Pháp cho pháo binh ở căn cứ Hòa Luật, súng cối ở đồn Thượng Phong, Tuy Lộc tiếp tục bắn phá. Trước tội ác của giặc Pháp, để bảo đảm an toàn cho nhân dân trong vùng, đêm 26 tháng 7, một bộ phận của tiểu đoàn 229 và một phân đội 361 lại tập kích đồn Thượng Phong, diệt một đại đội địch, thu toàn bộ vũ khí. Đó là trận đánh cuối cùng của quân, dân Lệ Thủy trong cuộc kháng chiến trường kỳ chống thực dân Pháp xâm lược.

P.V.D

LỰC LƯỢNG VŨ TRANG...

(Tiếp theo trang 6)

quyết Đại hội Đảng các cấp, cũng là năm diễn ra Đại hội thi đua quyết thắng LLVTND tỉnh giai đoạn 2013 - 2018, đây vừa là thời cơ thuận lợi đồng thời cũng đặt ra cho công tác thi đua khen thưởng và phong trào thi đua quyết thắng của LLVTND tỉnh yêu cầu mới nặng nề hơn. Với bề dày thành tích, được Thủ tướng Chính phủ, Bộ Quốc phòng, Bộ Tư lệnh Quân khu 4 và Ủy ban nhân dân tỉnh tặng Cờ thi đua xuất sắc, tin tưởng rằng, cấp ủy, chỉ huy và Hội đồng thi đua khen thưởng Bộ Chỉ huy Quân sự tỉnh, Ban thi đua khen thưởng các cấp tiếp tục phát huy thành tích đạt được, lãnh đạo, chỉ đạo và tổ chức có hiệu quả các phong trào thi đua quyết thắng, tạo động lực tích cực thúc đẩy cán bộ, chiến sĩ hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ được giao, xứng đáng với niềm tin cậy, yêu mến của cấp ủy, chính quyền và nhân dân địa phương, xứng đáng với truyền thống 73 năm xây dựng, chiến đấu, trưởng thành của Quân đội nhân dân Việt Nam anh hùng ■

H.X.V